

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТИ СЪСТАВ

ДЕЛО: СВЕТОСЛАВ ДИМИТРОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 55861/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

7 февруари 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

07/05/2008 г.

Това решение става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44, ал. 2 на Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото: Светослав Димитров срещу България,

Европейският съд по правата на човека ("Съдът") - Пето отделение, на свое закрито заседание в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Снежана Ботушарова (Snejana Botoucharova),

Карел Юнгвийрт (Karel Jungwiert),

Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),

Маргарита Цаца-Николовска (Margarita Tsatsa-Nikolovska),

Райт Марусте (Rait Maruste),

Ренате Йегер (Renate Jaeger), *съдиш*,

и Клаудия Вестердийк (Claudia Westerdiek), *секретар на отделението*,
след обсъждане на закрито заседание, проведено на 15 януари
2008 г., постановява следното решение, прието на посочената по-горе
дата:

ПРОЦЕСЪТ

1. Делото е заведено по жалба (№ 55861/00) срещу Република България, внесена в Съда на 9 ноември 1999 г. на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българския гражданин, г-н Светослав Димитров Димитров ("Жалбоподателят"), роден 1972 г., живущ в гр. Хисаря.
2. Жалбоподателят, на когото е отпусната помощ за правни услуги, се представлява от г-жа Е. Недева и г-н И. Димов, адвокати, практикуващи в Пловдив.
3. Правителството - ответник по делото се представлява от г-жа М. Димова от Министерство на правосъдието.
4. Жалбоподателят твърди, че е лишен незаконно от свобода между 12 май 1999 г. и 4 февруари 2000 г., и че вътрешното законодателство не му дава право да обжалва пред съд законността и основанията за това задържане, както и че му липсва изпълнимо право на обезщетение като жертва на арест или задържане в нарушение на член 5 от Конвенцията.
5. С решение от 9 май 2006 г., Съдът обявява жалбата за частично допустима.
6. Страните не представят допълнителни писмени становища по същество (Правило 59 § 1).

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

А. Присъдите на Жалбоподателя*1. Дело № 14/95*

7. С решение от 14 септември 1995 г., Карловският окръжен съд намира за виновен за кражба Жалбоподателя и го осъжда на лишаване от свобода за срок от една година условно, при три години изпитателен срок. Решението не е обжалвано и е влязло в сила.

2. Дело № 88/96

8. С решение от 21 май 1997 г., Карловският окръжен съд намира Жалбоподателя за виновен за кражба и го осъжда на лишаване от свобода от една година. Тъй като присъдата се отнася за простъпка, извършена по време на три-годишния изпитателен срок за присъдата на Жалбоподателя по дело № 14/95, съдът също така постановява, Жалбоподателят да изтърпи ефективно условната присъда - лишаване от свобода от една година. Решението не е обжалвано и е влязло в сила.

3. Дело № 50/97

9. С решение от 16 февруари 1999 г., Пловдивският окръжен съд намира Жалбоподателя за виновен за кражба. Като съчетава присъдата на Жалбоподателя за това престъпление с присъдата му - лишаване от свобода от една година по дело № 88/96, съдът го осъжда на общо три години и два месеца лишаване от свобода за двете престъпления.

10. Съдът също така постановява, както следва:

“Съгласно член 25 § 2 от Наказателния кодекс, съдът приспада от наказанието, подлежащо на изтърпяване периода, през който Жалбоподателят е задържан, считано от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 г.”.

11. Решението не е обжалвано нито от Жалбоподателя, нито от прокуратурата и е влязло в сила.

В. Периодите на лишаване на Жалбоподателя от свобода*1. Периоди на задържане от 1996 до 1998 година.*

12. На 7 юни 1996 г., Жалбоподателят е арестуван и задържан във връзка със закононарушение по дело № 50/97.

13. На неуточнена дата към края на 1998 г., Жалбоподателят обжалва продължаващото задържане под стража по този казус.

14. Доклад на Пловдивския затвор от 16 декември 1998 г., съдържащ подробни сведения за различните периоди на лишаване от свобода на Жалбоподателя до този момент е представен на Пловдивския окръжен съд. Посочените периоди са следните:

(а) по дело № 14/95 - една година лишаване от свобода е изтърпяна между 1 август 1997 г. и 10 април 1998 г., поради приспадане на дните, в които Жалбоподателят е работил за намаляване на срока на наказанието му;

(b) във връзка с дело № 88/96 - Жалбоподателят все още изтърпява срока от една година лишаване от свобода, започнал на 10 април 1998 г. и към датата на доклада е изтърпял ефективно единадесет месеца и петнадесет дни, което включва дните, в които Жалбоподателят е работил за намаляване на срока на наказанието му; и

(с) във връзка с дело № 50/97 - Жалбоподателят е задържан от 7 юни 1996 г. до 1 август 1997 г., след което Пловдивският затвор счита задържането му под стража за прекратено.

15. С решение от 17 декември 1998 г. по дело № 50/97, Пловдивският окръжен съд отменя заповедта за задържане на Жалбоподателя по това дело и му определя мярка за неотклонение - парична гаранция. Освобождаването на Жалбоподателя е поставено в зависимост от внасянето на гаранцията и продължаването на неговото лишаване от свобода не е поставено в зависимост от други условия.

16. Жалбоподателят депозира паричната гаранция на 21 декември 1998 г. и е освободен на 27 декември 1998 година.

17. Жалбоподателят получава удостоверение от Пловдивския затвор от 7 април 1999 г., в което се посочва, че между 7 юни 1996 г. и 27 декември 1998 г. той е събрал еквивалент от три години, два месеца и два дни от срока, който включва дните в които е работил за намаляването на присъдата. Различните периоди на лишаване на Жалбоподателя от свобода са следните:

(а) по дело № 14/95 - една година лишаване от свобода е била изтърпяна между 1 август 1997 г. и 10 април 1998 г., което включва дните, в които е работил за намаляване на наказанието му - лишаване от свобода;

(b) по дело № 88/96 - една година лишаване от свобода е била изтърпяна между 10 април 1998 година и 27 декември 1998 г., което включва дните, в които е работил за намаляване на наказанието му - лишаване от свобода, както и

(с) по дело № 50/97 - Жалбоподателят е задържан от 7 юни 1996 г. до 1 август 1997 г., след което Пловдивският затвор смята, че е прекратено задържането му под стража.

2. Връщането на Жалбоподателя в затвора от 12 май 1999 г. до 4 февруари 2000 година

18. С писмо от 29 април 1999 г., Окръжната прокуратура в Пловдив информира полицията в гр. Хисаря и Пловдивския затвор, че Жалбоподателят трябва да бъде върнат в затвора, за срока на неизтърпяна част от присъдата му по дело № 50/97. Мотивите на окръжната прокуратура са, че периодът, през който Жалбоподателят е изтърпявал присъдата лишаване от свобода по дело № 14/95 не може да се счита за лишаване от свобода по дело № 50/97.

19. На 12 май 1999 г., Жалбоподателят е задържан по заповед, издадена от окръжната прокуратура за изтърпяване на остатъка от срока на наказанието по дело № 50/97.

20. На неуточнена дата, Жалбоподателят подава жалба до Пловдивската районна прокуратура срещу решението на окръжната прокуратура. Той твърди, че няма неизтърпян срок на лишаване от свобода в резултат на времето, което той прекарва като задържан във връзка с дело № 50/97, съчетано с присъдата му по дело № 88/96, като и двата срока са били изрично приспаднати от първоинстанционния съд от времето за ефективно лишаване от свобода.

21. С писмо от 25 май 1999 г., районната прокуратура отхвърля жалбата на Жалбоподателя, като посочва:

"Има постановена присъда по наказателно дело № 14/95 ..., което не е съчетано с присъдата по наказателно дело № 50/97. "

22. Жалбоподателят обжалва отново.

23. С решение от 4 ноември 1999 г., Върховната касационна прокуратура отхвърля жалбата на Жалбоподателя. В мотивите си заявява:

"Правилно ... прокурорът от Пловдивската окръжна прокуратура е счел като период на задържане под стража на Жалбоподателя по дело № 50/97 ... само времето от 7 юни 1996 г. до 1 август 1997 г., тъй като е започнал впоследствие изтърпяването на наказанието "лишаване от свобода". "

24. Междувременно, на неопределена дата, Жалбоподателят иска тълкуване на Пловдивския окръжен, съгласно член 373 § 1 (1) на Наказателно-процесуалния кодекс ("НПК") от 1974 г. на решението му

от 16 февруари 1999 г. по дело № 50/97. Той твърди, наред с другото, че е бил задържан по време на целия период между 7 юни, 1996 и 27 декември 1998 година. Той също така твърди, че този период от две години, шест месеца и двадесет дни, плюс наказанието лишаване от свобода от една година по дело № 88/96, което Жалбоподателят вече е изтърпял означава, че той е изтърпял ефективно целия срок от три години и два месеца лишаване от свобода по дело № 50/97. Междувременно, държавната прокуратура, очевидно разчитайки на доклада, изготвен от затвора в Пловдив, според който, мярката за неотклонение - задържане под стража във връзка с дело № 50/97 е прекратена на 1 август 1997 г., счита, че Жалбоподателят все още не е изтърпял една година от присъдата, наложена му от съда по Дело № 50/97.

25. Провежда се съдебно заседание с присъствието на всички страни на 26 юли 1999 година. С решение от същия ден, Пловдивският окръжен съд отхвърля искането на Жалбоподателя за тълкуване на съдебното решение от 16 февруари 1999 г., като счита, че същото е ясно. Съдът намира, че в решението съвсем недвусмислено е посочено, че целият период на задържане под стража на Жалбоподателя от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 г. следва да се приспадне от неговата присъда за лишаване от свобода от три години и два месеца. В тази връзка Съдът изтъква следното:

“Следователно, волята на Съда е да приспадне ЦЕЛИЯ ГОРЕ-ПОСОЧЕН ПЕРИОД [изтъкването е добавено от Пловдивския окръжен съд], т.е. периода, през който мярката за неотклонение на Жалбоподателя за явяване пред съда в конкретния случай е "задържане под стража", а не само на част от него.”

26. Пловдивският окръжен съд също така намира, че не е компетентен да се произнесе по законосъобразността на решението на прокуратурата да търси изпълнение на част от присъдата, за която твърди, че все още не е изпълнена.

27. Жалбоподателят е освободен на 4 февруари 2000 г., след изтичане на срока, за който прокуратурата твърди, че не е изтърпян по дело № 50/97.

С. Производства по Закона за отговорност на държавата и общините за вреди от 1988 г.

28. На 11 ноември 1999 г., Жалбоподателят завежда дело на основание на Закона за отговорност на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) от 1988 г. (преименуван през 2006 г.) срещу прокуратурата и Министерството на правосъдието.

29. Той твърди, че след 12 май 1999 г. е незаконно лишен от свобода, тъй като не е бил налице неизтърпян срок на лишаване от свобода. Той търси обезщетение за, както твърди, претърпени в резултат на това неимуществени вреди.

30. С решение от 28 януари 2002 г., Пловдивският районен съд определя следното:

"... Жалбоподателят е задържан по дело № 50/97 от 7 юни 1996 г. до 1-ви Август 1997. От 1 август 1997 до 10 април 1998 изтърпява присъдата си по дело № 14/95 ... Тази присъда не може, съгласно разпоредбите на членове 23-25 от Наказателния кодекс, да бъде обединена с други присъди и е изтърпяна самостоятелно. От 10 април 1998 до 27 декември 1998 г., Жалбоподателят изтърпява присъдата си по дело № 88/96. Тази присъда е съчетана с присъдата по дело № 50/97 и поради това, съгласно член 25 § 3 от Наказателния кодекс, първоинстанционният съд, когато е издал своето решение по дело № 50/97 е трябвало да приспадне целия период на вече изтърпяната присъда. Трябвало е също да се приспадне целият период на задържане под стража от 7 юни 1996 г. до 1 август 1997 г., въз основа на член 59 § 1 от Наказателния кодекс. Сумата от двата периода е две години, два месеца и дванадесет дни. Когато в решението си първоинстанционният съд вписва, че приспада времето, през което Жалбоподателят е бил задържан, изчислено от 7 Юни 1996 до 27 декември 1998 г., погрешно включва времето, през което той е изтърпявал присъдата си по дело № 14/95 - от 1 август 1997 до 10 април 1998 година. Съответно, от присъдата от три години и два месеца първоинстанционният съд приспада три години и два месеца, който срок е периодът между 7 юни 1996 г. и 27 декември 1998 г., и поради което се оказва, че Жалбоподателят не е имал остатък за доизтърпяване. Първоинстанционният съд прави тази грешка, въпреки факта, че преписката по делото, съдържа подробно сведение от Пловдивския затвор за изтърпените от Жалбоподателя периоди на лишаване от свобода. С решението си от 26 юли 1999 за отхвърляне на искането да тълкува решението си, първоинстанционният съд заявява намерението си да приспадне целия период от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 г., т.е. периода, през който Жалбоподателят е задържан, а не само част от него. Това показва, че първоинстанционният съд е бил заблуден в мисленето си, че Жалбоподателят е задържан по дело № 50/97 по време на целия период. Така, с това решение, една година от присъдата на Жалбоподателя е опростена, тъй като е трябвало да

бъдат приспаднати само две години и два месеца. Но, прокуратурата не е обжалвала това съдебно решение и то е влязло в сила ... След като решението става окончателно, то става задължително за прокуратурата, съгласно член 372 § 1 от НПК и е трябвало да бъде изпълнено, вместо да се правят опити да се корегира съществуващата грешка, като се интерпретират намеренията на първоинстанционния съд. В периода от 12 май 1999 г. до 4 февруари 2000 г., включително от 12 май 1999 г. до 11 ноември 1999 г., датата на предявяване на настоящия иск, Жалбоподателят незаконно изтърпява наказание лишаване от свобода, което, ако грешката не е била направена би изтърпял законно."

31. Независимо от горното заключение, Районният съд намира, че Жалбоподателят не е успял да докаже убедително, че е претърпял в резултат на това неимуществени вреди, като е лишен от свобода между 12 май 1999 и 11 ноември 1999 година. Поради това отхвърля иска му и постановява да заплати съдебните такси по делото. Жалбоподателят подава жалба срещу това решение на неопределена дата.

32. С решение от 29 април 2002 г., Пловдивският апелативен съд отхвърля жалбата на Жалбоподателя и потвърждава констатациите на съда от по-ниската инстанция. Мотивите за решението са следните:

"Независимо от погрешното приспадане на времето, през което Жалбоподателят изтърпява присъдата си ... по дело № 14/95, когато осъжда Жалбоподателя на три години и два месеца лишаване от свобода, първоинстанционният съд приспада две години, пет месеца и двадесет дни. Това е периодът между 7 юни 1996 и 27 декември 1998 година. Останалият период е осем месеца и десет дни, което Жалбоподателят е трябвало да изтърпи съгласно окончателното решение ... по дело № 50/97 на Пловдивския окръжен съд."

33. Жалбоподателят подава касационна жалба на неопределена дата.

34. В окончателното си решение от 20 октомври 2003 г., Върховният касационен съд отхвърля иска на Жалбоподателя и потвърждава констатациите на съдилищата от по-ниските инстанции. В мотивите си посочва:

"В мотивите за решението си от 26 юли 1999 г., Пловдивският окръжен съд посочва, че намерението на първоинстанционния съд е да приспадне от така определения комбиниран срок периода, през който Жалбоподателят е задържан. С това уточнение става ясно какви са намеренията на

първоинстанционния съд. Пловдивската прокуратура прави обоснована преценка, според която срокът, определен с решението за приспадане, а именно от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 г., включва период от една година, когато Жалбоподателят изтърпява присъдата "лишаване от свобода" съгласно съдебното решение по дело № 14/95 ..., която присъда не се съчетава с присъдата по дело № 50/97 ..., поради което трябва да бъде изтърпяна отделно. След приспадането на периода, през който Жалбоподателят изтърпява тази първа присъда, прокуратурата основателно установява, че не всички присъди по дело № 50/97 ... са били изтърпени, поради което Жалбоподателят е върнат в затвора на 12 май 1999 г., за да изтърпи останалата част от присъдата. Няма индикации, че е държан в затвора за период по-дълъг от наложената му присъда. Следователно, твърдението, че в резултат на това е претърпял щети, е неоснователно. Неправилното посочване в решението на периода на мярката за неотклонение - задържане под стража, която да бъде приспадната не променя заявеното намерение (от по-низшата инстанция) по отношение на срока на присъдата "лишаване от свобода."

II. РЕЛЕВАНТНОТО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Изпълнение на наказанията

35. В Наказателно-процесуалния кодекс (1974) не се съдържат изрични разпоредби, установяващи процедура, която да се следва в случаите, когато има спор дали едно лице е изтърпяло ефективно лишаването от свобода.

36. Член 373 § 1 (1) на НПК предвижда, съдът, наложил наказанието, да се произнесе по всички трудности или неясноти, свързани с тълкуването на негово решение. Това не включва, обаче, въпроси, свързани с изпълнението на присъди и по-специално, на законността на продължаващо задържане.

37. Най-общо, органът, отговорен за контрола на законността на изпълнение на присъдите е компетентният прокурор (член 375 § 2 от НПК, член 118 от Закона за съдебната власт от 1994 г. и член 4 (1) от Закона за изпълнение на наказанията). По-конкретно, прокуратурата е длъжна да разпорежи освобождаването на всяко затворено лице, за което констатира, че е незаконно лишено от свобода [член 119 (7) (1) от Закона за съдебната власт от 1994 г.]. Налице е жалба до прокуратура от по-висок ранг срещу решенията на прокурора.

38. Наказателно-процесуалният кодекс (1974) е заменен през 2006 г. с нов кодекс със същото название, като и Законът за съдебната власт от 1994 г. е заменен с нов акт със същото название през 2007 година.

В. Работа в затвора

39. Затворниците могат да работят през срока на присъдата, при което два дни работа се зачитат за три дни от присъдата (членове 65 и 103 от Закона за изпълнение на наказанията).

С. Законът за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г.

40. Съответните части от член 2 от ЗОДОВ предвиждат:

"Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието, следствието, прокуратурата и съда от незаконно:

1. задържане под стража, включително и като мярка за неотклонение, когато то е отменено поради липса на законно основание;

...

6. изпълнение на наложено наказание над определения срок или размер;"

41. Държавата и общините дължат обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице. (член 4). Искът за обезщетение се предявява пред съда по мястото на увреждането или по местожителството на увредения срещу органите по чл. 1, ал. 1 и чл. 2, ал. 1, от чиито незаконни актове, действия или бездействия са причинени вредите." (член 7). Обезщетение за вреди, причинени при условията на чл. 1, ал. 1 и чл. 2, ал. 1, може да се търси по този закон, а не по общия ред. [член 8 (1)].

42. Отговорност на следствието и прокуратурата може да възникне само в изчерпателно изброени случаи, посочени в член 2 (2) от Закона, а не съгласно общите правила относно закононарушенията (Решение № 1370 от 16.XII.1992 г. по гр.д. № 1181/92 г., IV г.о. и Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС). Не са били идентифицирани случаи на уважаване на иски за щети, произтичащи от актове на прокуратурата и разследващите органи, които не попадат в списъка по член 2.

43. Отчетената съдебна практика по член 2 (1) и (6) от Закона е недостатъчна. В две решения, Върховният касационен съд е постановил, че отговорността на държавата възниква, когато задържаният е лишен от свобода за срок, който надхвърля срока на затвора, наложен от съда на последна инстанция (реш. № 1662 от 21 януари 1994 г. По гр. д. № 306/93 г., IV г. о. на ВС и реш. № 1144 от 20 юни 2003 г. по гр. д. № 904/2002 г., IV г. о. на ВКС).

ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

I. ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

44. Жалбоподателят прави няколко оплаквания на основание на Член 5 от Конвенцията, съответната част от който гласи:

“1. Всеки има право на свобода и сигурност. Никой не може да бъде лишен от свобода, освен в следните случаи и по реда, предвидени от закона:

(а) законосъобразно лишаване от свобода по силата на постановление от компетентен съд присъда;

...

(с) законосъобразен арест или лишаване от свобода, с цел да се осигури явяване пред компетентния съгласно закона орган по обосновано подозрение за извършено престъпление, или когато задържането обосновано може да се смята за необходимо, за да се попречи на лицето да извърши престъпление или да се укрие, след като е извършило престъпление;

...

4. Всеки арестуван или лишен от свобода има право да обжалва законосъобразността на своето задържане в съда, който е задължен в кратък срок да се произнесе; в случай че задържането е неправомерно, съдът е длъжен да нареди незабавното освобождаване на задържаното лице.

5. Всяко лице, арестувано или лишено от свобода в нарушение на изискванията на този член, има изпълнимо право на обезщетение.”

45. Жалбоподателят се оплаква също и на основание на член 13 от Конвенцията, че не е разполагал с ефикасни вътрешноправни средства за защита на правата си на основание на Конвенцията.

В своето решение относно допустимостта от 9 май 2006 г., Съдът решава да разгледа жалбата по член 5 § § 4 и 5 от Конвенцията, които

представяват *lex specialis* по отношение на по-общите изисквания на член 13 (вж. Николова срещу България [Голяма камара], № 31195/96, § 69, ЕКПЧ 1999-II, както и Цирлис и Кулумпас срещу Гърция, решение от 29 май 1997 г., Доклади за присъди и решения 1997-III, стр. 927, § 73).

А. Жалба съгласно член 5 § 1 от Конвенцията

46. Жалбоподателят се оплаква на основание на член 5 § 1 от Конвенцията, че е лишен незаконно от свобода между 12 май 1999 г. и 4 февруари 2000 г., тъй като вече е бил изтърпял всички присъди, наложени му от националните съдилища.

47. Също така, Жалбоподателят твърди, че въпреки изричните становища на Пловдивския окръжен съд, както в решението му от 16 февруари 1999 г., така и в решението от 26 юли 1999 г., да приспадне целия период от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 г. от присъдата, подлежаща на изпълнение по дело № 50/97, властите незаконно се опитват да интерпретират по различен начин намерението на посочения съд. Той твърди, че само Пловдивският окръжен съд има право да тълкува решението си от 16 февруари 1999 г. и всички други опити това да се прави, както от прокуратурата в опитите си да изпълни посочената присъда, така и от другите национални съдилища в хода на делото по ЗОДОВ, са незаконни, незадължителни и погрешни. Освен това, прокуратурата не е обжалвала решението на Пловдивския Окръжен Съд от 16 февруари 1999, така че то е влязло в сила и е задължително за всички държавни органи.

48. Жалбоподателят също така твърди, че няма разпоредба в националното законодателство, изискваща автоматично спиране на заповед за задържане под стража на лице, което в същия период от време е започнало изтърпяване на наказание. Нито съществува изрично ограничение тези периоди да текат едновременно. Нормалната практика в подобни случаи е прокуратурата да поиска от съда, който е наредил мярката за неотклонение - задържане под стража да отмени или спре тази заповед, докато задържаният изтърпява присъдата си. Това не е било направено по неговото дело и заповедта му за задържане по дело № 50/97 е анулирана едва от Пловдивския окръжен съд на 17 декември 1998 г., когато го освобождава под гаранция.

49. Правителството не оспорва твърденията на Жалбоподателя.

50. Съдът счита, че основният въпрос, на който трябва да се даде отговор в конкретния случай е, дали спорното задържане след 12 май

1999 е "законно" и дали то съответства на "процедура, предвидена от закона".

51. Конвенцията тук изрично препраща към националното законодателство и посочва задължението за съответствие с материалния и процесуалния закон, но също така изисква всяко лишаване от свобода да бъде съвместимо с целите на член 5 от Конвенцията, а именно да бъдат защитавани лицата срещу произвол (вж. Куин срещу Франция, решение от 22 март 1995 г., серия А, № 311, стр. 18, § 47). По тази последна точка, Съдът вече е подчертавал по-рано, че когато се касае за лишаване от свобода, е особено важно да бъде изпълнен основният принцип на правната сигурност. Следователно е много важно, условията за лишаване от свобода, съгласно националното законодателство, да бъдат ясно дефинирани и самият закон да предвижда, неговото прилагане да отговаря на стандарта за "законност", определен от Конвенцията, стандарт, който изисква всички закони да бъдат достатъчно точни, за да дават възможност на лицето - дори, ако е необходимо, с подходящи съвети - да може да предвиди, до степен, която е разумна при тези обстоятелства, последиците, които дадено действие може да причини (вж. Жечиус срещу Литва, № 34578/97, § 56, ЕСПЧ 2000-IX; и Барановски срещу Полша, № 28358/95, § § 50-52, ЕСПЧ 2000-III).

52. На първо място, националните власти и преди всичко съдилищата, трябва да тълкуват и прилагат националното право. Въпреки това, тъй като по силата на член 5 § 1 от Конвенцията несъобразяването с националното законодателство води до нарушение на Конвенцията, следва, Съдът може и трябва да упражнява определена власт, за да контролира дали този закон е спазен (вж. Бенам срещу Обединеното кралство, решение от 10 юни 1996 г., Доклади 1996-III, § 41).

53. В конкретния случай, Жалбоподателят оспорва решението на прокуратурата да го върне в затвора на 12 май 1999 г., за да изтърпи предполагаема неизпълнена част от присъдата по дело № 50/97 като незаконосъобразно и не основаващо се на присъда от компетентен съд, а именно решението по делото № 50/97, като твърди, че е изтърпял цялата присъда, наложена му от този съд. Ако това действително е така, то лишаването на Жалбоподателя от свобода след 12 май 1999 г. е в нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията, който препраща обратно към уредбата по националното законодателство.

54. С оглед на гореизложеното, Съдът отбелязва, че Жалбоподателят е задържан на 7 юни 1996 г. по дело № 50/97 (вж. точка 12 по-горе). Задържането му е официално отменено на 17 декември 1998 г. (вж. точка 15 по-горе) и той е освободен на 28

декември 1998 г. (вж. точка 16 по-горе). Въз основа на това, първоинстанционният съд по дело № 50/97 разпорежда, целият период на задържане на Жалбоподателя да се приспадне от присъдата, която той е трябвало да изтърпи (вж. точка 10 по-горе).

55. Въпреки това, Пловдивският затвор, в докладите си до първоинстанционния съд от 16 декември 1998 г. и до Жалбоподателя от 7 април 1999 г. счита, че мярката за неотклонение - задържане под стража по дело № 50/97 е прекратена на 1 август 1997 г., когато те съобщават, че Жалбоподателят е започнал изтърпяването на присъда - лишаване от свобода (вж. точки 14 и 17 по-горе). Пловдивската окръжна прокуратура е на същото мнение и разпорежда връщане на Жалбоподателя в затвора на 29 април 1999 г., за да изтърпи останалата част от присъдата по дело № 50/97 (вж. точка 18 по-горе).

56. Съдът констатира обаче, че българското законодателство не предвижда автоматично спиране на мярката за неотклонение - задържане под стража, когато задържаното лице започва да изтърпява наказание лишаване от свобода. Нито се посочва, как се процедира при конфликт между срокове на задържане, когато се окаже, че действат едновременно поради пропуск на прокуратурата да поиска и получи прекратяване на мярката за неотклонение - задържане под стража, когато задържаният започва да изтърпява присъда в затвор. Освен това, правителството не представя аргументи по съществото на жалбата на Жалбоподателя и не се съобщава за прецеденти, които да спомогнат в анализа на Съда.

57. Съдът отбелязва, че може да се счита, че първоинстанционният съд по дело № 50/97 е трябвало да вземе под внимание информацията, предоставена му от Пловдивския затвор в доклада си от 16 декември 1998 г. относно различни присъди, изтърпени от Жалбоподателя (вж. точка 14 по-горе). Но, първоинстанционният съд не прави това и изважда целия период на задържане под стража на Жалбоподателя по дело № 50/97 без да вземе под внимание факта, че този период съвпада с изпълнението на присъдата по дело № 88/96, който по-низшата инстанция изрично комбинира, така че той тече едновременно с изпълнението на присъдата по дело № 14/95 (вж. точки 9 и 10 по-горе). Подходящата реакция в тази ситуация би била, органите на прокуратурата да обжалват решението. Тъй като те не са направили това, и решението е станало окончателно (вж. точка 11 по-горе), е под въпрос, дали органите на прокуратурата, като разчитат на своето собствено тълкуване, че мярката за неотклонение - задържане под стража е спряна на 1 август 1997 г., имат властта, съгласно националното законодателство, да върнат Жалбоподателя в затвора, за да изтърпи предполагаемия остатък от наказанието по дело № 50/97.

58. Нещо повече, в отговор на искането на Жалбоподателя за тълкуване на съдебно решение по дело № 50/97, първоинстанционният съд изрично посочва, че неговото решение е ясно и че намерението му е да приспадне целия период на задържане под стража между 7 юни 1996 г. и 27 декември 1998 г. от присъдата, която предстои да бъде изтърпяна (вж. точка 25 по-горе). Все пак, това потвърждение на намерението на по-низшата инстанция не оказва въздействие върху позицията на органите на прокуратурата. При тези обстоятелства, Съдът разглежда с още по-голямо колебание настояването на органите на прокуратурата, Жалбоподателят да изтърпи предполагаемия остатък от присъдата по дело № 50/97, както и техните правомощия, съгласно вътрешното право, да налагат в ущърб на ищеца и въпреки съвсем изричното произнасяне от първоинстанционния съд, собствената си интерпретация за това как видимо едновременно притичащите периоди на задържане, трябва да бъдат изчислени.

59. Последвалото производство по ЗОДОВ потвърждава липсата на яснота на всички нива на националните съдилища за начина на третиране и решаване на конфликти между както изглежда, едновременно протичащи периоди на задържане (вж. точки 28-34 по-горе). Въпреки, че искът на Жалбоподателя е отхвърлен от всичките три нива на компетентност, мотивите за решенията им са съвършено различни, като първоинстанционният съд дори посочва, че задържането на Жалбоподателя във въпросния период е незаконосъобразно. В допълнение, за да оправдаят своите заключения в рамките на това производство, съдилищата се опитват да интерпретират намерението на първоинстанционния съд, въпреки ясната формулировка, използвана от този съд, както в решението му от 16 февруари 1999 г., така и в решението му от 26 юли 1999 г., да приспадне целия период от 7 юни 1996 г. до 27 декември 1998 от присъдата по дело № 50/97.

60. С оглед на гореизложеното, Съдът счита, че в конкретния случай, общият принцип на правна сигурност не е спазен, тъй като условията за лишаване на Жалбоподателя от свобода, съгласно националното законодателство, не са ясно определени и самият закон не е достатъчно предвидим по отношение на неговото прилагане, за да отговаря на стандарта за "законност", определен от Конвенцията. Жалбоподателят е лишен от свобода за срок от осем месеца и двадесет и четири дни (между 12 май 1999 и 4 февруари 2000 г.) определено в резултат на липсата на достатъчно точни разпоредби в националното законодателство за това, как да се съвместяват периодите на задържане на различни основания, за да се избягват или поне да могат да се разрешават противоречия между различните държавни органи по такива въпроси.

61. Налице е, следователно, нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията по отношение на задържането на Жалбоподателя от 12 май 1999 г. до 4 февруари 2000 година.

В. Жалба на основание на член 5 § 4 от Конвенцията

62. Жалбоподателят се оплаква на основание на член 5 § 4 от Конвенцията, че вътрешното законодателство не му дава право да оспорва пред съд законността и основанията за задържането му след 12 май 1999 година.

63. Правителство не оспорва твърдението на Жалбоподателя.

64. Жалбоподателят потвърждава жалбата си.

65. Съдът подчертава, че член 5 § 4 от Конвенцията изисква всеки, който е лишен от свобода, законно или не, да има правото да поиска да бъде упражнен контрол за законосъобразност от съд и че нарушение на тази разпоредба е налице щом като липсват процедури, които да отговарят на тези изисквания (вж. Де Вилде, Оомс и Версип срещу Белгия, решение от 18 юни 1971 г., серия А, № 12, стр. 39-40, § 73). За целите на член 5, § 4, "законността" на "арест или лишаване от свобода" трябва да се определя не само съгласно вътрешното законодателство, но и съгласно текста на Конвенцията, общите принципи, въплътени в него, както и целта на ограничението, разрешено от член 5 § 1 на Конвенцията (вж. Ван Дроогенброк срещу Белгия, решение от 24 юни 1982, серия А, № 50, стр. 26, § 48).

66. Съдът също така изтъква свои предходни констатации, че "текстът на член 5 § 4 от Конвенцията, може да се интерпретира като гарантиращ правото на задържаното лице на съдебен надзор относно законността на предходно решение за лишаването му от свобода ... Когато това решение ... е прието от административен орган, няма съмнение, че член 5 § 4 от Конвенцията задължава договарящите се държави да дадат на задържано лице правото да се обърне към съд, но нищо не показва, че същото се отнася и за решение на съда когато то е прието при приключването на едно съдебно производство. В последния случай, надзорът, който се изисква съгласно член 5 § 4 от Конвенцията е включен в решението, което е така, например, когато присъдата лишаване от свобода се произнася след "постановяване от компетентен съд" (член 5 § 1 (а) от Конвенцията) "(вж. Де Вилде, Оомс и Версип, цитирани по-горе, стр. 41-42, § 76).

67. Както е посочено в последващи съдебни решения, този пасаж има отношение само към първоначалното решение за лишаване от свобода, но не третира резултиращ период на задържане, при което

могат да възникнат нови въпроси относно законността на задържането (вж., например, Ван Дроогенброк, цитирано по-горе, § 45).

68. В този контекст е необходимо да се определи, какви нови въпроси на законността, ако има такива, могат да възникнат във връзка с връщането на Жалбоподателя в затвора за доизпълнение на предполагаемо неизтърпяна част от присъдата по дело № 50/97 и дали наличната процедура съответства на алинея 4 на член 5 от Конвенцията.

69. Съдът отбелязва, че възникналият в конкретния случай въпрос е дали Жалбоподателят ефективно е изтърпял присъдите за лишаване от свобода, наложени му от съдилищата и дали е трябвало да бъде върнат в затвора за доизпълнение на предполагаемо неизтърпяна част от присъдата по дело № 50/97. Предвид цитираната по-горе прецедентна практика на Съда, следва да се приеме, че въпросът за това, дали Жалбоподателят е изтърпял ефективно всички присъди представлява "нов проблем, засягащ законността на задържането", тъй като той поставя под въпрос правната основа на продълженото лишаване от свобода на Жалбоподателя. Това е въпрос, свързан не с вината на Жалбоподателя по отношение на престъпленията, които е извършил, а с ефективното изпълнение на присъдите, наложени от съдилищата. По този начин, надзорът, който се изисква съгласно член 5 § 4 от Конвенцията не може да се счита, че е приложен от националния съд с решението му по делото № 50/97.

70. От това следва, по силата на точка 4 на член 5 от Конвенцията, че Жалбоподателят има право да се обърне към "съд", който е компетентен да реши "бързо" дали в този смисъл лишаването му от свобода е станало "незаконно".

71. При обстоятелствата на конкретния случай, единствената съдебна процедура на разположение на Жалбоподателя съгласно вътрешното право е да поиска първоинстанционният съд да тълкува своето решение съгласно член 373 § 1 (1) на НПК, което той отказва да направи. Също така, първоинстанционният съд изрично отбелязва, че не е компетентен да се произнесе, дали действията на прокуратурата са законни или не. Поради това, тази процедура не съответства на стандартите, изискващи се разпоредбата на 5 § 4 от Конвенцията. В допълнение, Жалбоподателят безуспешно оспорва действията на Пловдивската окръжна прокуратура пред прокуратура от по-висока инстанция, но тази процедура също не отговаря на изискването за преглед от съд, съдържащо се в член 5 § 4 от Конвенцията. В настоящия контекст, Съдът отбелязва, че вътрешното законодателство не съдържа общ *habeas corpus*, която Жалбоподателят би могъл да

използва, а има специализирани процедури, приложими към различни типове задържане.

72. С оглед на гореизложеното, Съдът счита, че при конкретните обстоятелства на настоящия казус, Жалбоподателят не разполага с процедура, съгласно националното законодателство, която би му позволила да се обърне към "съд", който е компетентен да реши "бързо" дали неговото лишаване от свобода след 12 май 1999 е законно.

На това основание е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията.

С. Жалба на основание на член 5 § 5 от Конвенцията

73. Жалбоподателят се оплаква, че не е разполагал с изпълнимо право на обезщетение за арест или задържане в нарушение на член 5 от Конвенцията.

74. Правителството не оспорва твърдението на Жалбоподателя.

75. Жалбоподателят поддържа жалбата си.

76. Съдът подчертава, че член 5 § 5 от Конвенцията е изпълнен, когато е възможно да се иска обезщетение за лишаване от свобода, извършено в противоречие с условията по точки 1, 2, 3 или 4 [вж. Васинк срещу Холандия, решение от 27 септември 1990 г., серия А, № 185-А, стр. 14, § 38 и Вачев срещу България, № 42987/98, § 79, ЕКПЧ 2004 -... (извадки)]. Правото на обезщетение, посочено в точка 5, следователно предполага, че от национален орган или от Съд е установено нарушение на една от предходните алинеи на член 5.

77. Доколкото Съдът установява, че има нарушение на член 5 § 1 и 4 от Конвенцията, член 5 § 5 от Конвенцията също е приложим (вж. Стийл и други срещу Обединеното кралство, решение от 23 септември 1998 година, Доклади 1998-VII, стр. 2740, § 81). Съдът трябва, поради това да установи, дали българското законодателство предоставя на Жалбоподателя изпълнимо право на обезщетение за нарушенията на член 5 от Конвенцията.

78. Съдът отбелязва, че Жалбоподателят подава жалба по ЗОДОВ, отхвърлена с окончателно решение на Върховния касационен съд на 20 октомври 2003 г. с обосновка, че задържането на Жалбоподателя между 12 май 1999 г. и 4 февруари 2000 г. не е в нарушение на вътрешното право.

79. Следователно, по казуса на Жалбоподателя, ЗОДОВ не дава на Жалбоподателя изпълнимо право на обезщетение за лишаването му от

свобода в нарушение на член 5 § 1 и 4 от Конвенцията, както се изисква по член 5 § 5 от Конвенцията.

Поради това е налице нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията.

II. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

80. Член 41 от Конвенцията предвижда:

"Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение. Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна."

A. Вреди

81. Жалбоподателят претендира 3,000 евро за имуществени вреди и 5,000 евро за неимуществени вреди, претърпени в резултат на нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията. Той също така претендира, 6,000 евро за неимуществени вреди, претърпени в резултат на нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията, твърдейки, че невъзможността да обжалва законността на задържането му го изпълват с чувство на отчаяние и безнадеждност. На последно място, Жалбоподателят претендира 2,000 евро за неимуществени вреди, претърпени в резултат на нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията.

По отношение на размера на исканите суми, Жалбоподателят приканва Съда, да вземе предвид положителните икономически промени в България и подобряването на стандарта на живот на българските граждани. Той посочва публикации на правителството и статистически анализи, които потвърждават това, както и доклади в национални медии. Но, той не представя документи в подкрепа на твърдението си. Жалбоподателят посочва, че между 1999 и 2006 г., минималната месечна работна заплата в България се е увеличила трикратно - от 61 български лева (около 31 евро) до 160 лв. (около 80 евро), като твърди, че покупателната способност на българските граждани се е увеличила до равнище, което дава възможност на мнозина от тях да инвестират в недвижими имоти, пазар, който през въпросния период се е развил драматично. Така, Жалбоподателят твърди, че тези положителни промени означават, че икономическите показатели и стандарт на живот в България са се подобрили значително.

На последно място, Жалбоподателят отбелязва, че Съдът в своята практика отразява съществуването на различни стандарти на живот в договарящите се държави и, че на тази основа следва да бъде правена

диференциация между присъдите (вж. Асанидзе срещу Грузия [ГК], № 71503/01, § 206, ECHR 2004-II). Съответно, той приканва Съда да вземе предвид положителните икономически промени в България, когато определя обезщетенията по конкретното дело.

82. Правителството не представя коментари по претенциите на Жалбоподателя за щети.

83. Относно имуществените щети, претендирани по отношение на нарушението на член 5 § 1 от Конвенцията, Съдът констатира, че никакви аргументи или документи не са представени от Жалбоподателя, които да го убедят, че съществува причинно-следствена връзка между установеното нарушение и твърдените щети. Поради това, не се присъжда обезщетение за имуществени вреди.

84. По отношение на претенциите за неимуществени вреди, Съдът отбелязва, че нарушенията, които установява се отнасят до незаконното задържане в продължение на почти девет месеца на Жалбоподателя, който няма възможност да оспори законността на задържането си пред съд и че не е имал изпълнимо право на обезщетение за лишаването му от свобода (вж. точки 61, 72 и 79 по-горе). Той отбелязва също доводите на Жалбоподателя по отношение на положителните промени в икономическите показатели на България и подобряването на жизнения стандарт на своите съграждани, които Съдът счита за неподаващи се на количествено остойностване въз основа на представената информация, но в същото време релевантни по отношение на преценката за обезщетението в съответствие с член 41 от Конвенцията. С оглед на гореизложеното, специфичните обстоятелства на конкретния случай, своята практика в подобни случаи и като приема решение на съпоставима основа, Съдът присъжда 5,000 евро по тази точка, както и всички данъци, които могат да бъдат наложени върху тази сума.

В. Разноски

85. Жалбоподателят претендира 4,205 евро за 88.5 часа юридически услуги на един от своите адвокати, г-жа Е. Недева, във вътрешното производство и пред съда при средна часова ставка в размер на 47 евро. Той също така претендира 60 евро за разходи за превод и други общи офисни разходи. В подкрепа на иска си, Жалбоподателят представи споразумение за правни такси, одобрен повремени отчет и квитанция за разходите за превод. Той иска също тези разходите да бъдат изплатени пряко на неговия адвокат, г-жа Е. Недева.

86. Жалбоподателят не претендира разходи и разноси по отношение на правните услуги, извършени от втория му адвокат, г-н И. Димов.

87. Правителството не представя коментари по претенциите на Жалбоподателя за разноси.

88. Съгласно практиката на Съда, Жалбоподателите имат право на възстановяване на техните разходи и разноси само доколкото е доказано, че те са извършени действително, по необходимост и са разумни по размер. В конкретния случай, той отбелязва, че Жалбоподателят не успява да покаже, че всички общи разходи действително са били направени. По отношение на остатъка, като взема предвид всички релевантни фактори и като отбелязва, че на Жалбоподателя са отпуснати 715 евро помощ за правни услуги от Съвета на Европа, Съдът счита, че е разумно да присъди сумата от 2,000 евро за разходи и разноси по вътрешното производство и пред съда, както и всички данъци, които могат да бъдат за сметка на Жалбоподателя върху тази сума.

С. Лихва за забава

89. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да бъде базирана на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ВЪЗ ОСНОВА НА ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Счита*, че е налице нарушение на член 5 § 1 от Конвенцията, поради липсата на законно основание, по смисъла на горепосочената разпоредба, за задържане на Жалбоподателя от 12 май 1999 г. до 4 февруари 2000 година;

2. *Счита*, че е налице нарушение на член 5 § 4 от Конвенцията, тъй като вътрешното законодателство не дава на Жалбоподателя право да обжалва пред съд законността на задържането си от 12 май 1999 г. до 4 февруари 2000;

3. *Счита*, че е налице нарушение на член 5 § 5 от Конвенцията, поради липса на изпълнимо право на обезщетение в съответствие с националното законодателство за лишаване на Жалбоподателя от свобода в нарушение на член 5 § 1 и 4 от конвенция;

4. *Решава*

(а) държавата-ответник да заплати на Жалбоподателя, в срок от три месеца от датата, на която решението влезне окончателно в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат превърнати в български лева по курса към датата на издължаването:

(i) 5,000 евро (пет хиляди евро) по отношение на неимуществени вреди, платими по банкова сметка на Жалбоподателя;

(ii) 2,000 евро (две хиляди евро) за разноски, платими по банковата сметка на адвоката на Жалбоподателя в България, г-жа Е. Недева;

(iii) всеки данък, който може да бъде за сметка на Жалбоподателя по горе-посочените суми;

(b) след изтичането на гореспоменатите три месеца до разплащането, се дължи проста лихва върху горната сума в размер, равен на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка за времето на просрочието плюс три процентни пункта;

5. *Отхвърля* останалата част от претенцията на Жалбоподателя за справедливо удовлетворение.

Изготвено на английски език и известно писмено на 7 февруари 2008 г., съгласно разпоредбите на член 77 § § 2 и 3 от Правилника за дейността на Съда.

Клаудия Вестердийк

Пеер Лоренцен

Секретар

Председател